

ΕΝΑΣ ΉΡΩΑΣ ΜΑΧΗΤΗΣ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

CHARLES DULLIN

Υπό G. REUILLARD

Ἐγχειρίσθηκε τὴν Τετάρτη, σὺν ἐπτά τοῦ Δεκέμβρη, στὴν κλινικὴ τοῦ Saint Anfoine. Ἀπὸ τότε λίγες ἑλιπίδες μόνο μένανε στοὺς δικούς του γιὰ τὴ ζωὴ του. Ἐν τούτοις ὁ γέρο-μαχητῆς, ποὺ πάντα μαχότανε ἀλύγιστα πάνω στὶς ἐπάλξεις τοῦ θεάτρου, ἐξακολουθοῦσε ἀκόμα καὶ σὰ γερμάτιο τοῦ νὰ μάχεται ἥρωϊκῶς. Τὸν εἶδα τρεῖς μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγχείριση κατὰ τὶς τέσσερις τ' ἀπόγευμα, κίτρινο κί' ἀδυνατισμένο. Τὸ μακρὸ του πρόσωπο ἦταν αὐλακωμένο ἀπὸ ἀδρές βαθεῖς γραμμές—σὰ νὰ ἦσαν χαραγμένες πάνω σὲ σκληρὸ ξύλο—πάντα ἐκφραστικὸ, μὰ τώρα πιά κατασυγκινημένο ἀπὸ τὴν προαισθησὴ τοῦ θανάτου· μονάχα τὸ ὄζυ καὶ διαπεραστικὸ τοῦ βλέμμα ζοῦσε μιὰ ἐντονη ζωὴ. Τὶ διαδοῖχα πνεύματος εἶχε καὶ πῶς ἀκτινοβολοῦσε τὸ πρῶτό του δταν τοῦ μιλοῦσαν.

Δὲν ἀπαντοῦσε πιά, παρὰ μονάχα μ' αὐτὴν τὴ ματιὰ ποῦχε μιὰ καταπληκτικὴ εὐκίνησια, τόσο φωτεινὴ καὶ τόσο ἐκφραστικὴ. Κί' ἡ μνήμη του ἐπίσης ὑπῆρξε ζωηρὴ ὅσο καὶ τὸ βλέμμα του ὡς τὴν τελευταία του πνοή. Τὸ μικρὸ δωματιάκι του ἦταν κατὰφορτο ἀπὸ λουλούδια. Στὴν πόρτα του στέκονταν περίλυποι οἱ παλῆοι του φίλοι καὶ συνάδελφοι κί οἱ ἐνὶ μαθητῆς του, ποὺ κάθονταν σὲ διάδρομο πάνω σὲ μιὰ κορέλκα, ἀλλάζοντες διαδοχικὰ μὲ τὴ σειρά τους τὴ φρουρὰ ποῦχαν σχηματίσει. Βρισκόνταν ἀκόμα ἐκεῖ οἱ ἐπιμ. λητῆς τοῦ αὐτοῦ θιάσου του, Arnaud Derval καὶ Hermandier, κί' ἄλλοι πολλοί.

Δυὸ νοσοκόμες ἔμειναν διαρκῶς τὸ προσκεφάλο του. Τὶ συγκινητικὴ ἀτμόσφαιρα, τὶ θερμότης εἶχε δημιουργηθῆ γύρω ἀπὸ τὸ δωμάτιο αὐτὸ τοῦ νοσοκομείου, ὅπου σὲ λίγο θάβονινε ἕνας φτωχὸς μὰ μεγάλου καλλιτέχνης! Κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ οἱ γιατροὶ τρώαζαν καὶ θαύμαζαν μαζὶ γιὰ τὸ πῶς μπορούσ-ἀκόμα νὰ σπαταλᾷ τόσες ἐνέργειες καὶ τόση ζωτικότης. Γόρσια τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ κατὰ τὶς ἑντεκα Μιὰ λιγώτιστη ἐπίσκεψη ἑνὸς παλῆου τοῦ συνάδελφου τὸν ζωογνοῦσε καὶ τὸν ξανάκανε ἂν ἀνάβη καὶ νὰ κορῶνι γιὰ λίγο, μὲ τὶς ἀναμνήσεις τὸν παλῶν του ἐνθουσιασῶν. Τὸν Παρασκευὴ στὴ μία μετὰ τὰ μεσὰ, νυχτα ὕστερα ἀπὸ τὴν παράσταση ἔφτασε ὁ Ζουβὲ σὲ Νοσοκομεῖο· ὁ Ντυλέν ὅμως ἦταν πάλι βαρεαί. Ὅλοι ὄσοι τὸν περιτοίχιζαν τὸν βλέπανε πιά νὰ αἰσιοβῶνινε. Ἡ βίβλιτα αὐτὴ του, πάντοτε ἀγαπημένου του, φίλου του πορρῆζενε ἕναν ἥθικὸ κλονισμό, ποὺ τὸ ἔβωσε ἀκόμα κάποια ἐλιπίδα. Μέσα ὅμως σὲ ἐξαντλημένο καὶ σκελετωμένο σῶμα του, ποὺ μόνο ἡ ψυχὴ του δὲν κλονιζόταν, ἡ οὐρία του αὐξάνονταν. Καί, λίγας ὥρες ἀργότερα, ὁ μεγάλος αὐτὸς ἀρτίσιος—ποῦ δόλοκληρὴ ἡ ζωὴ του, δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ὀλυσιπείδα ἀπὸ μάχες, δι-οῦ πάντα δημιουργοῦσε μέτωπο πολεμικὸ σ' ὄνομα τῆς ὁμορφίαις, τῆς εὐγένειας, καὶ τῆς εὐκρίκειας στὴν τέχνη—τέλειωσε τὸ ἀπέραντο καθῆκον του, τέλειωσε τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς μάχες του, κί ἐβῶσε κάθε του πόνος. Τὶ ἀναμνήσεις ἔχω ἀπὸ τότε ποῦ τὸν γνώρισα σὲ «Lapin agile».

Ἦρθε ἀπὸ τὴν πατρίδα του Σαρβοῖς, ὕστερα ἀπὸ μιὰ μικρὴ διαμονή του στὴ Λυών, σχεδὸν ἀπέντα-

ρος. Τριάντα ἔξη ἐπαγγέλματα ἄλλαξε γιὰ νὰ ζήσει τριάντα ἔξ μιζήριες πέρασε.

Φοροῦσε ἕνα περίεργο μυτερὸ καπέλλο ποὺ τοῦ δινε ἀκόμα περισσότερὴ ὁμοιότητα μὲ τὰ πορτραῖτα τοῦ Λουδοβίκου τοῦ 11ου. Φόραγε ἐπίσης ἕνα φαρδὸ μανδύα μὲ πελερίνα ἀπὸ πάνω κρατοῦσε μιὰ μαγκοῦρα σὲ χέρι. Μεταχειριζόταν, γιὰ παποῖτσια καὶ πελωρία χωριάτικα πέδιλα γιὰ νὰ τρέχει ἀπὸ θέατρο σὲ θέατρο. Μιὰ ἕδρα ἔκουσε πῶς· θὰ τοῦ πρόσφεραν μιὰ σοῦπα σὲ καμπαρέ «Lapin agile» ἂν ἀπάγγελε ἐκεῖ στίχους. Ἡ κοιλία του εἶχε γίνει πλάκα ἀπὸ τὴν πολυήμερη νηστεία του. Ἀμολιέται λοιπὸν σὲ γρήγορα γιὰ κεί ὁ φίλος. Ὁ διευθυντῆς τοῦ καμπαρέ, τρελλὸς νέος κί αὐτὸς, μάντεψε ὁμίσεως τὴν ἀξιοθρήνητη κατά-οταση τοῦ κοινογυφιεμένου.

—Τὶ ἔξεραι νὰ κάνης; τὸν ρωτᾷ.

—Νὰ λέω στίχους.

—Ῥωραί! ἔμπρός! λέγε μας.

Καὶ μ' ἕνα τόνο, ποῦ ἀπὸ τὴν ὄρχη ἐπιβλήθηκε, συναρπάζει σὲ λίγο τοὺς θωμαῖες τοῦ καμπαρέ, ἀπαγγέλλοντας στίχους τοῦ Βιγιόν. Ἐτρέλλομένους ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα ὁ καταστοιματάρχης κί ἐπωφελομένους ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τοῦ Ντυλέν ἀρπάζει τὸ καπέλλο τοῦ φτωχοῦ ἥθοσοῦ καὶ χωρὶς καμιά ντροπὴ ἄρχισε νὰ ζητιανεύει, μὲ τὸ φυσικότερο τρόπο, γιὰ λογαριασμοῦ τοῦ πεινασμένου αὐτοῦ θεατρίνου. Τέλος, ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ, ἐκείσιν τὸ πρῶτο του συμβόλαιο σὲ Παρίσι, σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς θιάσους τοῦ Laroche, παίζοντας τρίτου ρόλου μ' ἔξιντα φράγατα τὸ μήνα.

Μὲ δυὸ φράγατα ἡμερομίσθιο ὁ Ντυλέν ἦταν ὁ πῶ εὐτυχισμένος θνητός, γιὰτι ἐπαιεῖ πιά σ' ἀπθινὸ θέατρο. Σηκωνόταν μόλις ὁ ἥλιος ἔρχινε τὶς πρῶτες τοῦ ἀχτίδες μέσα στὴν κορυζιασμένη σοφία του, καὶ μάσα ἐκυριολεκτικὰ τοὺς ρόλους του σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθεῖ νὰ παίξῃ μπροστὰ σὲ βασιληάδες. Ἀργότερα ἐπιδόθηκε στὴ μελέτῃ τὸν κλασσικὸν κί ἔτσι πλοῦτος τὸ πνεῦμα του καὶ τὸ μνημονικὸ του· κί αὐτὸς ἦταν, καὶ τότε καὶ τώρα, ὁ μόνος του πλοῦτος. Ὑστερα ἀπὸ καιρὸ γνωρίστηκε μὲ τὸν Ζουβὲ καὶ τὸ μακαρίτη Κοπιά. Στὴν περίφημη δημιουργία του σὲ ρόλο τοῦ Σμερβδικακῶφ σπύρος «Ἀδελφοῦς Καραμαζῶφ», τὸν ἔκαμε διάσημο πιά, ἀπὸ τὴν μιὰ μέρα στὴν ἄλλη. Τὴ διάσημότητα του ὅμως αὐτὴ δὲν τὴν ἐκμεταλλεύθηκε ποτέ, ὅσοι τόσο ἄλλοι, ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ τῆς ὀποῖη, ἐπιδίδονκτας ὀλικά κέρρη. Ἀπὸ τότε παράλληλα μὲ τὸν Κοπιά καὶ τὸν Ζουβὲ, ἀφοσιώθηκε, σὰν ἕνας ἱεροφάντης στὴ θρησκεία του, στὴν κάθαρση τὸν ἑνὸν ἐξαγνισμό τοῦ θεάτρου. Μὲ τὸ πρίνι καὶ τὸ ροκάνι σὲ χέρι, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς Ἄηλους, κατασκεύασε μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια τὴν πρώτη του σκηνή, μέσα σ' ἕνα μαγαζὶ καταστραμένο σὲ τοῦ Saint-Germain des Près. Ὑστερα μετατόρησε τὸ μικρὸ θεατράκι τῆς Μοναίτρηρ σὲ Ἀτελιέ, ὅπου τόσοι συγγραφεῖς, ἔξινι καὶ Γάλλοι ἀναθεώρησαν, μὲ τὶς προσπάθειες καὶ τὶς φροντίδες του. Ὁ Σολακρού, ὁ Ἀσσάρ, καθὼς καὶ οἱ ἠθοποιοί: Μπαρρῶ, Καζαρέρ κ.ἄ. Τόσοι σταθμοί, τόσες μάχες μιᾶς ἀνήκουστηρ κί ἀκαταμάχητηρ προσπάθειας

